

Nasib Singh, etc. v. The State of Punjab (Sarkaria, J.)

ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ। ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਜਨਰਲ ਸੇਲਜ਼ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਅਜਿਹੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੀਲਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 85 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਵੱਖਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੋ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਇੱਕ ਵਸਨੀਕ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਉਪਾਅ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਡਿਫਾਲਟਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਕਸਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਵਿੱਤੀ ਉਲਝਣਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵਿਆਖਿਆ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਜੋ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ।"

ਮੈਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ।

(10) Theolresult i. ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲ ਫੇਲੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਅਨੁਮਾਨ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ. ਕੇ. ਐਸ

ਅਪੀਲੀ ਅਪਰਾਧੀ

ਆਰਐਸ ਸਰਕਾਰੀਆ ਅਤੇ ਐਸਸੀ ਮਿੱਤਲ ਜੇ. ਜੇ.

ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1969 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 848।

2 ਸਤੰਬਰ 1971

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ XLV) — ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਤੇ 415— ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V) — ਧਾਰਾ 196-ਏ, 239 ਅਤੇ 537— ਮੁਕੱਦਮਾ-

ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ-ਧਾਰਾ 196-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ- ਕੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਅਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ-ਦੇ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ - ਅਪਰਾਧੀ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਗਿਆ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ - ਦੋਸ਼ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼—ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ—ਹਾਈ ਕੋਰਟ—ਕੀ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੇ

ਯੋਗ ਹੈ—ਧਾਰਾ 415, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ—ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਮਿਆਦ "ਸਪੱਤੀ"—ਕੀ ਤੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਰਥ—
ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਾਪਸੀ—ਕੀ "ਸਪੱਤੀ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ" ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਾ '196-ਏ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਤੱਥਾਂ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤੱਤ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

(ਧਾਰਾ 12 ਅਤੇ 13)।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 196-ਏ ਅਧੀਨ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਪਰਾ 15)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼-ਪੱਤਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਠੋਸ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 196-ਏ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਧਾਰਾ 196-ਏ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਜੱਜ, ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਂ ਹੋਰ ਠੋਸ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਕਥਿਤ ਸਹਿ-ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਜੁਰਮ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਦਮਾਂ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। (ਪਰਾ 18)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1955 ਵਿੱਚ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਿਆਂ ਦਾ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਜੁਡਲੀ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਗਲਤ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। (ਪਰਾ 1 22))

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 415 ਵਿੱਚ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਗ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 415 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ 'ਸਪੱਤੀ' ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਮਤ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧੋਖੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 415 ਵਿੱਚ। (Paraa36)।

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤੱਥ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਏ ਹਨ। ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ

Nasib Singh, etc. v. The State of Punjab (Sarkaria, J.)

ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 415 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਦੀ ਡਿਫਿਨਿਟਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। (ਪਰਾ 40) I)

11 ਜੁਲਾਈ, 1969 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਅਪੀਲ।

ਐਮ ਐਲ ਨੰਦਾ, ਅਤੇ ਹਰ ਪਰਸ਼ਾਦ ਐਡਵੋਕੇਟ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਡੀਐਨ ਰਾਮਪਾਲ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ.

ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ . ਅਰਕਰੀਆ , ਜੇ.—(1) ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਬਰਿਤ ਸਿੰਘ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਪੁੱਤਰ ਜੌਹਰੀ, ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਪੁੱਤਰ ਮੋਤੀ ਰਾਮ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਪੁੱਤਰ ਲੱਖੂ ਰਾਮ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਪੁੱਤਰ ਠਾਕਰ ਦਾਸ, ਕਰਮ। ਹਰੀ ਚੰਦ ਪੁੱਤਰ ਬਿਸ਼ਨਾ ਰਾਮ ਵਾਸੀ ਚੰਦ ਪੁੱਤਰ ਆਸਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਪੁੱਤਰ ਜੌਹਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, 467, 419, 420 ਅਤੇ 467/471 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ ਐਸ ਸੇਵੀ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ

ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ। ਕਰਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

- (i) ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।
- (ii) ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੋਹਰ ਚੰਦ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 467, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ.ਏ.) ਦੀ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।
- (iii) ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ, ਧਾਰਾ 467, ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਲਈ 10000 ਰੁਪਏ 1,000 ਮਿਤੀ 14 ਦਸੰਬਰ, 1962 ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।
- (iv) ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 419/420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।
- (v) ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ, ਧਾਰਾ 467 ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 471, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਅਲੀ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ.ਏ.) ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚੱਲਣਗੀਆਂ।

(3) ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ 1969 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ 848 (ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ) ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 1969 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ 1271 (ਹਰੀ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਕਰਮ ਚੰਦ) ਨੂੰ ਹਰੀ ਚੰਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ, ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਧਾਰਾ 417(3), ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਇਸਤਫਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

ਅਰਜਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਸੰਸਾਰਾ (ਉਰਫ਼ ਸੰਸਾਰ ਸਿੰਘ) ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਚਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਪਾਰੋਵਾਲ, ਪੱਖੋਵਾਲ, ਹਾਜ਼ੀਪੁਰ ਅਤੇ ਤੇਜਪੁਰ ਵਿੱਚ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। 25,000

ਸੰਸਾਰਾ ਕਰੀਬ 80 ਸਾਲ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਨ। ਸੰਸਾਰਾ ਦੀ 11 ਅਗਸਤ, 1963 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਸਾਰਾ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਵਾਰਸ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਧਨ ਦੇਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਰੀ ਚੰਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇੰਤਕਾਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਹਰੀ ਚੰਦ ਸੀ। ਕਰਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਾਰਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ (ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੰਸਾਰਾ ਵਜੋਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜਾਅਲੀ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ.ਏ.) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।) ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ, 31 ਜਨਵਰੀ, 1963 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਜਨਰਲ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚਲਣਯੋਗ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਜਾਅਲੀ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ.ਏ.) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਨੇ ਸੰਸਾਰਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵੇਚਰੀ ਕੀਤੀ; ਇੱਕ 19 ਅਗਸਤ 1963 ਨੂੰ ਕਰਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਦੂਜਾ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ 1964 ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡੀਡ ਰਾਹੀਂ ਕਰਮ ਚੰਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਵਿਕਰੀ ਸੰਸਾਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(5) 31 ਜਨਵਰੀ, 1963 ਨੂੰ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ, 10,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ। ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 5,000 ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 14 ਦਸੰਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਵੀ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 10000 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਰਮ ਚੰਦ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 1,000 ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋ ਪਰੋਨੋਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(6) , ਨਸੀਬ . ਨਸੀਬੀ ਸਿੰਘ 1 ਦੋਸ਼ੀ ਸੰਸਾਰਾ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਹੈ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਨੰਤ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਇੱਕ ਭਰਾ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਆਸਾ ਰਾਮ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਸਨ, ਕਰਮ ਚੰਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੇਵੀ ਚੰਦ ਜੋ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(7) ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹਰੀ ਚੰਦ ਨੇ 2 ਸਤੰਬਰ 1965 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੱਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ P31) ਕੀਤੀ। ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

".....ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸੰਸਾਰਾ ਇੱਕ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ,

ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਦੋਸ਼ੀ (ਨੰਬਰ 2) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਨਰਲ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਲਿਖਿਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਤੋਂ ਅੰਗੂਠਾ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਸਰਪੰਚ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 4) ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 5) ਨੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਸੰਸਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਜ਼ਰ ਵਿਅਕਤੀ (ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ) ਸੰਸਾਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ 'ਤੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੇ 31 ਜਨਵਰੀ 1963 ਨੂੰ ਮੁਖਤਿਆਰ-ਨਾਮਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ। ਕਰਮ ਚੰਦ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 6) ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 7) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇਸ ਮਨਘੜਤ ਦੇ ਸਿਰਜਣ ਤੱਕ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਸਨ। ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਮਨਘੜਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਘੜਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ - ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਗੂਠਾ ਲਗਾ ਕੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 419, 420, 465, 467, 468, 471 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(8) ਮੁਢਲੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੱਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ: -

“ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਖੇ ਜਨਵਰੀ, 1963 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿੰਡ ਸਾਹਿਬਕੇ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਸਾਰਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ; ਪੱਖੋਵਾਲ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ੀਪੁਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਆਪਣੀ ਜਨਰਲ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਰਾਹੀਂ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਨੇ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਤੇ ਸਾਧੂ ਰਾਮ,

Nasib Singh, etc. v. The State of Punjab (Sarkaria, J.)

ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ 31 ਜਨਵਰੀ 1963 ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਖੇ ਤੁਸੀਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ, ਮੇਹਰ ਚੰਦ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਜਨਰਲ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ.ਏ.) ਰਾਹੀਂ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਸ਼ਿਬਕੇ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸੰਸਾਰਾ ਪੁੱਤਰ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਤੁਸਾਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ, ਮੇਹਰ ਚੰਦ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 467 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

ਤੀਸਰਾ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਨੋਟ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। 1,000, ਮਿਤੀ 14 ਦਸੰਬਰ, 1962, ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰੋਨੋਟ। 5,000 ਮਿਤੀ 31 ਜਨਵਰੀ 1963 ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਖੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਸਾਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਹਿ-ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰੋਨੋਟ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਾ ਸਹਿ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਪ੍ਰੋਨੋਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ। -ਕਰਜ਼ਦਾਰ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 467 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ

ਚੌਥੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ 31 ਜਨਵਰੀ 1963 ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਵਿਖੇ ਤੁਸੀਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸਾਹਿਬਕੇ ਦੇ ਅਰਜਨ ਪੁੱਤਰ ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਨੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਝੂਠੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਕੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਕਤ ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਭਾਰਟਾ, ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਧਾਰਾ 419 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ, ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਨੇ ਜਨਰਲ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ। ਦੀ ਧਾਰਾ 420 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ

ਮੈਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।"

(9) at 5 ਥਾਲ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਡੀ.ਜੀ.ਯੂ. ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 471 ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 467 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ:

"ਮੈਂ, ਐਸ.ਐਸ. ਸੋਢੀ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਪੁੱਤਰ ਜੌਹਰੀ, ਵਾਸੀ ਹਾਜ਼ੀਪੁਰ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ:

"ਕਿ 19 ਅਗਸਤ, 1963 ਅਤੇ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1964 ਨੂੰ, ਤੁਸੀਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਅਟਾਰਨੀ ਦੀ ਅਸਲ ਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ

ਤਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 467 ਅਤੇ 471 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਤੇ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

cgrtf" W'

(10) ਦੀ ਧਾਰਾ 196-ਏ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ. ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ - ਮਿਸਟਰ ਨੰਦਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ - ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਸੰਸਾਰਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 467 ਅਤੇ 471 ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕਦਮ ਜਾਂ ਸਾਧਨ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ,

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 467 ਅਤੇ 471 ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਸਨ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 419/420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵੈਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਦਨ ਲਾਈ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1), ਭਵੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ, (2), ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (3), ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮਰਾਟ, (4), ਕਾਂਤਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, (5), ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, (6), ਅਤੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਜੀ.ਕੇ. ਆਪਟੇ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (7)।

- (1) ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸਸੀ 1590
- (2) ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 709
- (3) ਏਆਈਆਰ, 1969 ਪੀ.ਬੀ. 225,
- (4) ਏਆਈਆਰ 1941 ਲਾਹ. 460
- (5) AIR, 1958 SC, 350.
- (6) 1970 ਕਰੋੜ ਐਪ। ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ (SC) 224.
- (7) ਏਆਈਆਰ 1970 ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਨਾਗਾਲੈਂਡ 43.

--rww

(11) ਧਾਰਾ 196-ਏ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਦੀ ਧਾਰਾ 196-ਏ

/

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ :

- (1) ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 196 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਾਂ
- (2) ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਗਿਆਨਯੋਗ ਜੁਰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਜਿਹੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 195 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। "

(12) ਬੀਸ ਸਵਾਲ: ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 196-ਏ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ,

Nasib Singh, etc. v. The State of Punjab (Sarkaria, J.)

ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ: ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਟੀਜੀ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਸੀ?

(13) ਮੈਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦੰਡ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਤੱਥਾਂ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤੱਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ. ਕੰਦੀਮੱਲਾ ਸੁਬਈਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (8), ਸ਼ੇਖ ਬੀਰੂ ਸਰਦਾਰ ਬਨਾਮ. ਵਾਈਸੀ ਆਰਿਫ ਅਤੇ ਹੋਰ, (9), ਰਾਮਚੰਦਰ ਰੰਗੋ ਸਾਵਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ. ਸਮਰਾਟ, (10), ਅਤੇ ਭਵਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (2)

(14) ਸ਼ਿਕਾਇਤ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ P31) ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਅਲੀ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ PA) ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ "ਸੰਸਾਰ" ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਾਮ (ਦੋਸ਼ੀ) ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

“ ਉਹ ਮੇਰੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤ ਦਾਇਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰੇ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰੇ ਜੋ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਉਠਾਵਾਂਗਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਵੇਚੇਗੀ। ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਲਿਖ ਕੇ, ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਅੰਗੂਠਾ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਕੇ, ਸਬੰਧਤ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ, ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੈਰਵੀ ਕਰੇ, ਇੰਤਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਆਨ ਦਿਓ, ਇੰਤਕਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾਓ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੋ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਉਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਜਨਰਲ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ।”

(15) ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ.ਏ.) ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ, ਸੰਸਾਰਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 467/471 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਧਾਰਾ 419/420 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਣ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਸਾਧਨ / ਇਸ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ

(8) ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 1241

(9) ਏਆਈਆਰ 1925 ਕੈਲ. 579.

(10) ਏਆਈਆਰ 1939 ਬੰਬ 129.

ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (ਸਰਕਾਰੀਆ, ਜੇ.)

ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, 2 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਾ 196-ਏ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(16) ਫੂ ਅੱਗੇ: ਉਸਦਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ: 3 ਧਾਰਾ 467, 471, 419, 471, 204, ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 196-ਏ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ 15 ਵੀਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ? ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਜੋ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਠੋਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮਦਨ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਵਾਬ ਹੈ।

(17) ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 3 12 409 ਅਤੇ 477-ਏ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਤੇ 477-ਏ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਧਾਰਾ 196-ਏ(2), ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੀ। ਬਦਨਾਮ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਬਦੁਲ ਮੀਆਂ ਬਨਾਮ . ਕਿੰਗ, (11), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿਆਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਬਦੁਲ ਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 295-ਏ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 298 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਿਸ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਗੋਵਿੰਦਰਾਮ ਸੁੰਦਰ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, (12) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 196-ਏ ਤਹਿਤ ਡੀ.

(11) AI R- 1951 ਪਟਨਾ 513.

(12) ਏਆਈਆਰ 1942 ਸਿੰਘ 62.

ਹਾਲਾਂਕਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।" ਅੰਤਰ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਇੱਥੇ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 467, 471, 419 ਅਤੇ 420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸਲ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ।

(18) ਧਾਰਾ 196-ਏ(2), ਸਹਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਹ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ :

Nasib Singh, etc. v. The State of Punjab (Sarkaria, J.)

“ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ, ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਸਲੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਸੁਕੁਮਾਰ ਚੈਟਰਜੀ ਬਨਾਮ ਮੋਢਿਜ਼ੂਦੀਨ ਅਹਿਮਦ, (13) ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਧਾਰਾ 404 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਸਿਰਫ ਐਸ. 404 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, *ਸਈਅਦ ਵਿੱਚ ਯਾਵਰ ਬਖਤ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, (14)*, ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਐੱਸ. 467 ਦੇ ਨਾਲ ਐੱਸ. 120-ਬੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਐੱਸ. 109 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਐੱਸ. 467 ਅਧੀਨ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਸ. 467 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਐਸ. 467 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਐਸ. 109 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ *ਰਾਮ ਪਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (15)* ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(14) ਏਆਈਆਰ 1940 ਕੈਲ. 277

(15) 1962 ਏਆਈਆਰ 519

ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। 467, 471 ਅਤੇ 419/420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਠੋਸ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਧਾਰਾ 467, 471, 419/420, ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 195, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਰ, ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਾਂ ਇੰਤਕਾਲ ਅਫਸਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਅਲੀ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ' ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, 'ਅਦਾਲਤ' ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ' ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ, *ibid. ਮਦਨ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਧਾਰਾ 196-ਏ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਝਿਆ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਠੋਸ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਥਿਤ ਸਹਿ-ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਦਮ ਹਨ।

(19) *ਭਵੰਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਸਨ। ਉੱਥੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ

ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 196-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਬੱਚਤ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(20) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਾਂਗੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 467, 419/420, 467/471, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2, 3, 4 ਅਤੇ 5 ਵੇਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੋਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਨੰਦਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(21) ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਸੀ - ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ

ਧਾਰਾ 467, 419/420 ਅਤੇ 467/471, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਦੋਸ਼ੀ-ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਹਨ। ਇਹ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 239, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਰ, ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉੱਨੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਉਸੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 537, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਲਾਜਯੋਗ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ: *ਰਾਜ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. ਬਨਾਮ. ਰਾਜ*, (16), *ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ. ਰਾਜ*, (17), ਸੀ.ਐਨ. *ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ. ਅਬਦੁਲ ਸੁਬਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ*, (18), ਅਤੇ *ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ. ਚੀਮਲਪਤੀ ਗਣੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ*, (19)।

(22) ਇਹ ਝਗੜਾ ਵੀ ਬਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (ਸੋਧ ਐਕਟ 1955) ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਨੇ ਧਾਰਾ 537 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਪਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਖੋਜ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਖਵਾਂ ਜਾਂ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ਼੍ਰੀ ਨੰਦਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੁਣ ਚੰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਧਾਰਾ 537 ਦੀ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਜੁੱਡਲੀ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਜੁੱਡਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅੱਗੇ, ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦੇਵੇ। *ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਚੀਮਲਪਤੀ ਗਣੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ*, (20) .

(23) ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੋਹਰ ਚੰਦ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ, ਦੋਸ਼ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਨੰਦਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ PA) ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣਦੇ ਹੋਏ। ਸਬੂਤ

(16) ਏਆਈਆਰ 1953 ਸਾਰੇ. 448.

(17) ਏਆਈਆਰ 1954 ਪੀ.ਬੀ. 106.

(18) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1965 ਮੈਜ਼ੂਰ 128.

(19) ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 1850

(20) ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 1850

Nasib Singh, etc. v. The State of Punjab (Sarkaria, J.)

ਫਿੰਗਰ-ਪਿੰਟ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਵਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਜੈਨ (PW4) ਅਤੇ ਅਗਿਆ ਰਾਮ (PW9), ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(24) ਅਸੀਂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ, ਕਿ ਸਰਵਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਜੈਨ (PW4) ਅਤੇ ਅਗਿਆ ਰਾਮ (PW9) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਯਕੀਨਨ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸੀ।

(25) ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਜੈਨ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਅੰਗੂਠੇ-ਇੰਪਰੇਸ਼ਨਾਂ 'ਏ', 'ਬੀ', ਅਤੇ 'ਸੀ' ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚੀਆਂ, ਜੋ ਡੀਡ-ਰਾਈਟਰ, ਮਨਸਾ ਰਾਮ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੀ.ਬੀ., ਪੀ.ਸੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡੀ. ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਲਰਕ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਪੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ 16 ਮਈ, 1966 ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਸੁਰੇਣ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ7) ਨਿਪੁੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ PLL/A) ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪਾਂ ਦੀ ਵੀ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪਾਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ. 12), ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪ 'ਏ', 'ਬੀ' ਅਤੇ 'ਸੀ' ਹਨ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ 'ਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ (ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ/ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ. 12 ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਏ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ।) ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ, ਸਾਰੇ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪ-ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ, ਬੇਰੋਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਨ।

(26) ਦੂਜਾ ਮੌਕਾ ਜਦੋਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ ਤਾਂ 13 ਦਸੰਬਰ, 1966 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਸੀ. ਰਾਮਪਾਲ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਗੜਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਹੋਰ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮਾਹਿਰ ਨੇ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ PA 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ PW10/1(A), PW10/2(B) ਅਤੇ PW10/3(C) ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਏ 'ਤੇ 'ਸੀ' ਅਤੇ ਐਲਏ 'ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪਾਂ ਨੂੰ ਰਗੜ ਕੇ ਮਿਟਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤਦ (13 ਦਸੰਬਰ, 1966 ਨੂੰ) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ 'ਤੇ 'ਬੀ' ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਅਨਤਮ ਪਰੇਡ ਸੀ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। PII/ A. ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਹਰ ਨੇ (ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P 23 ਵਿੱਚ) ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਬੀ' ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਨਹੀਂ।

(27) ਸ਼੍ਰੀ ਜੈਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ 25 ਜੂਨ, 1969 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜਾ, ਜੋ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, 27 ਜੂਨ, 1969 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਹਾਦ ਵਿੱਚ, ਮਾਹਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ PA 'ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ 'B' ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸਨੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

(28) ਫਿੰਗਰ-ਪਿੰਟ ਬਿਊਰੋ ਫਿਲੌਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਗਿਆ ਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ 9) ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 28 ਜੁਲਾਈ, 1966 ਨੂੰ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਗੜਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਬਿਊਰੋ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA ਅਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ (PII/A) ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ. 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪ 'ਬੀ' ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਐਲ./ਏ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ- ਛਾਪ 'ਬੀ' ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਸੀ।

(29) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਏ' ਅਤੇ 'ਸੀ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਹਰ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਖਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਬੇਹੋਸ਼ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA, ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਅੰਗੂਠਾ-ਛਾਪ 'ਬੀ' ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਸਿਆਹੀ ਵਾਲਾ ਅੰਗੂਠਾ-ਛਾਪ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਗਿਆ ਰਾਮ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਖੜਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸਨ। ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ-ਗਵਾਹੀ, ਇਸ ਲਈ, ਸਿੱਧ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਸਨ, ਨਾ ਕਿ ਸਪਸਾਰਾ ਦੇ। ਹੱਥ-ਲਿਖਣ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਉਲਟ, ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਲਗਭਗ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ।

(30) ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਜੋ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਖੀਰਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਕਮ ਮਿਟਿੰਗ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਈ ਅਯੋਗ ਰੈਂਡਰ ਕਰਨ ਲਈ

ਤੁਲਨਾ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ, ਮਾਹਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਏ.ਸੀ. ਰਾਮਪਾਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਸੀਡਬਲਯੂ 2) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੋਟੋਆਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਧਾਰਾ 114, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਟੋਕਨ ਵਜੋਂ, ਝੂਠੇ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ PA, ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੰਸਾਰਾ ਉਰਫ ਸੰਸਾਰ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ, ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ PA ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 467, ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

(31) ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਤਲੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ. ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ।

(32) ਚਾਰਜ ਨੰਬਰ 4 ਜੋ ਕਿ ਚਾਰਜ ਨੰਬਰ 5 ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੰਸਾਰਾ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸ (ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ) ਦੀ ਪਛਾਣ 'ਸੰਸਾਰਾ' ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨ-ਰਾਈਟਰ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ.ਏ., ਇਸਦੀ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੁੜੇ ਰਿਕਾਰਡ। ਅਤੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ।

(33) ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ (PW2), ਤਤਕਾਲੀ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ ਪੀਏ ਦੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ (ਐਗਜ਼ਿਬਿਟ

ਪੀ.ਏ.) ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ

ਸੰਸਾਰਾ. ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੰਸਾਰਾ ਵਜੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀਏ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਨੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ। ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ: ਕੀ ਇਹ ਤੱਥ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 415 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਧੋਖਾਧੜੀ' ਦਾ ਜੁਰਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 415 ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ, ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਧੋਖੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਛੱਡਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੀ ਇੰਨਾ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਕੰਮ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰ, ਦਿਮਾਗ, ਵੱਕਾਰ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ "ਧੋਖਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ:

- (1) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
- (2) (a) ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।
 - (i) ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ
 - (ii) ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ, ਜਾਂ
- (ਬੀ) ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜਾਂ ਛੱਡਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ ਜੋ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਛੱਡੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇੰਨਾ ਧੋਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕੰਮ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਮਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ।

(34) ਸਮੱਗਰੀ (1), il asaalreadydiscussed, wastestablished.la W ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ: ਕੀ ਸਮੱਗਰੀ 2(a) ਜਾਂ (b) ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2(a) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੋਣਾ ਹੈ

ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ (ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ, ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ) ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 25, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਜੋ "ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ" ਦੀ ਅਪੂਰਣ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਮਲਾ ਬਨਾਮ ਡਾ . ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (21), ਸੁਬਾ ਰਾਓ ਜੇ.

“ਸਮੀਕਰਨ 'ਧੋਖਾਧੜੀ' ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ। ਸੱਟ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਾਂਝੀ, ਭਾਵੇਂ ਚਲਣਯੋਗ ਜਾਂ ਅਚੱਲ, ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ, ਮਨ ਜਾਂ ਵੱਕਾਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ

ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ। ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਲਾਭ ਜਾਂ ਫਾਇਦਾ ਲਗਭਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਜਾਂ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ”

(35) ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਝੂਠੇ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣ ਸਕਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀ.ਏ. ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 2(a) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੱਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ।

(36) ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਬਿੰਦੂ ਹੈ; ਕਿ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA, ਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਉਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਲੱਭਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 415, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 415 ਵਿੱਚ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਗ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇਸਦੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 415/420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ 'ਸੰਪੱਤੀ' ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧੌਖੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸਨੂੰ "ਸੰਪੱਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 415 ਅਤੇ 420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਵਿੱਚ।

(21) ਏਆਈਆਰ 11968 ਐਸਸੀ]1572.

(37) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, *ਈਸ਼ਵਰੀ ਲਾਈ ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਈ ਪਾਰੇਖ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ* (22) ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਆਮਦਨ-ਕਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ 'ਸੰਪੱਤੀ' ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 420 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ 'ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ 29 ਅਤੇ 30.

(38) *ਡੈਨੀਅਲ ਹੈਲੀ ਵਾਲਕੋਟ ਬਨਾਮ ਵਿੱਚ . ਰਾਜ*, (23), ਦੋਸ਼ੀ, ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਨਾਮ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੈਟਿੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪਰਜਾ ਦੱਸਦਾ ਹੋਇਆ, ਮਦਰਾਸ ਏਅਰਪੋਰਟ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਚੈੱਕ ਦੇ ਟੋਕਨ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਾਸਪੋਰਟ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਧਾਰਾ 419/420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧੌਖਾਧੜੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ /

(39) ਨਾਗਪੁਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ *ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਨਾਮ. ਗੰਗਾ ਰਾਮ*, (24), ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਧਾਰਾ 415 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਹੈ। ਜਾਂ ਮੋਟਰ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਰਿ: *ਅਪਾਸਮੀ*, (25) ਵਿੱਚ। *ਭਗਵਾਨ ਦੇਸੀ ਬਨਾਮ ਸੀਬਾ ਵਲਜੀ*, (26) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਲਾਟਰੀ ਟਿਕਟ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੋਣਾ, 'ਸੰਪੱਤੀ' ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਭਾਵੀ ਮੁੱਲ ਧਾਰਾ 420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸੰਪੱਤੀ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ।

(40) ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਤਾਂ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇੰਡੀਅਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 60(2) ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਧੀਵਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

- (22) ਏਆਈਆਰ 1969 ਐਸਸੀ 40.
- (23) ਏ.ਆਈ., ਆਰ. 1968 ਪਾਗਲ. 349,
- (24) ਏਆਈਆਰ 1922 ਨਾਗ, 229।
- (25) 12 ਮਦਰਾਸ 151,
- (26) 12 BLR 76.
- (27) ਏ, ਆਈ, ਆਰ. 1948 ਪਾਗਲ. 268

ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਧਾਰਾ 59 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਤੱਥ - ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਪਰੇ ਹਨ। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 79 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ PA ਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 415, ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ 'ਜਾਇਦਾਦ' ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੱਲ, ਭਾਵੇਂ ਇਸਦਾ ਮੁੱਲ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਧੋਖਾਧੜੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ. (1) ਅਤੇ 2 (ਏ) - ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

(41) ਸੈਕਸ਼ਨ 419/420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਲੀ ਇਹ ਖੋਜ ਕਾਫੀ ਹੈ।

(42) ਮਿਸਟਰ ਨੰਦਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: *ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਬਨਾਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ*, (28), ਕਿ ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰ, ਦਿਮਾਗ, ਵੱਕਾਰ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਉਹ ਕੇਸ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਕ 'ਏ' ਇਕ ਪਟਵਾਰੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਬੀ' ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ 'ਐਮ' ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਵਿਕਰੇਤਾ 'ਬੀ' ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਇੰਤਕਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ। ਇੰਤਕਾਲ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼, ਜੋ ਕਿ ਇਲਾਹੀ ਬਖਸ਼ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਵਿਕਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।, ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਪਟਵਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 415 ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਨਾ ਤਾਂ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਸਰੀਰ, ਦਿਮਾਗ, ਵੱਕਾਰ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(43) ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ *ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ* ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਡਿਲੀਵਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ

(28) ਏਆਈਆਰ 1941 ਲਾਹ. 460

ਧੋਖੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧੋਖੇ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ. ਜਾਇਦਾਦ '. ਵਿੱਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਕਰਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ। ਉਹ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਏ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਕੇਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

(44) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਧੋਖੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨਾਲ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰ, ਦਿਮਾਗ ਜਾਂ ਵੱਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਣਾ ਕੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

(45) ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਨੰਗੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ. ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਸੰਸਾਰਾ ਸੀ, ਨੇ ਵੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 82 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

“ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ-

- (a) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਬਿਆਨ, ਭਾਵੇਂ ਸਹੁੰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਜਾਂ
- (b) ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਝੂਠੀ ਕਾਪੀ ਜਾਂ ਅਨੁਵਾਦ, ਜਾਂ ਨਕਸ਼ੇ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਝੂਠੀ ਕਾਪੀ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ
- (c) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਨੋ ਗਏ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਮਨ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ

Nasib Singh, etc. v. The State of Punjab (Sarkaria,

J.) ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(d) ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 82 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 82 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਬਹਿਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ.ਐਨ. ਰਾਮਪਾਲ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 82 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 82 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਗਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮਤਭੇਦ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 82 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(46) ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਰਾਮਪਾਲ, ਟੈਲਟਰਨੇਟਿਵ ਵਿੱਚ, ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 82 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 419 ਅਤੇ 420 ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਨਵੇਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(47) ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਨੰਬਰ 4 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਚਾਨਕ ਭੁੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਅਰਥਾਤ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ (ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਵਿਵਸਥਿਤ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਧਾਰਾ 34, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਧਾਰਾ 419 ਅਤੇ 420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 419 ਅਤੇ 420, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਾਂਗੇ।

(48) ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਨੰਬਰ 5 ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ, ਐਗਜ਼ੀਕਿਟ ਪੀਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸੰਸਾਰਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੋ ਪਾਰਸਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮਿਤੀ 19 ਅਗਸਤ, 1963 ਅਤੇ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1964 ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਕਰੀ-ਡੀਡਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਵਿਕਰੀ, ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ PA) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 342, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ, ਐਗਜ਼ੀਕਿਟ PA, ਅਸਲੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PA ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ। ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

(49) ਚਾਰਜ ਨੰਬਰ 3, ਮਿਤੀ 14 ਦਸੰਬਰ, 1962 ਅਤੇ 31 ਜਨਵਰੀ, 1963 ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ-ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਸੰਸਾਰਾ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 1,000 ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਨੇ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਅਤੇ ਰਸੀਦ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਜੀ. 'ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਮਨਸਾ ਰਾਮ, ਡੀਡ-ਰਾਈਟਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ 6) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਾ ਪੁੱਤਰ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਬਰਿਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਸਾਹਿਬਕੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ 14 ਦਸੰਬਰ, 1962 ਨੂੰ ਇਹ ਲਿਖਤ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਜਿਸਟਰ (ਪੀ20/ਏ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ 477 ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਥਿਤ ਸੰਸਾਰਾ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਪੀ20 ਵਿੱਚ) ਦੁਆਰਾ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕਮੇਟੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਨਸਾ ਰਾਮ, ਡੀਡ-ਰਾਈਟਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ6) ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ 'ਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ P/20 ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PG 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।

(50) ਸਰਵਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਰੂਪ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅਗਿਆ ਰਾਮ ਲਿਖਾਰੀ ਮਾਹਿਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ, ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਅੰਗੂਠੇ-ਛਾਪ ਪਦਾਰਥਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਛਾਪਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ (ਮਿਤੀ 14 ਦਸੰਬਰ, 1962) ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਰਸੀਦ ਸੰਸਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ, ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਕਿ P24 'ਤੇ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰਜਿਸਟਰ P20I/A ਵਿੱਚ।

(51) ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਨੋਟ (ਮਿਤੀ 31 ਜਨਵਰੀ, 1963) ਰੁਪਏ ਲਈ। ਮਨਸਾ ਰਾਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ 6) ਨੇ ਕਰਮ ਚੰਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 5,000 ਰੁਪਏ ਵੀ ਲਿਖਵਾਏ ਸਨ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ-ਰਾਈਟਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ (ਪੀ. 21/ਏ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪੀ. 21 ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪ੍ਰੋਨੋਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ, ਸੰਸਾਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਰਜਿਸਟਰ P21/A ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਂਟਰੀ ਨੂੰ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਰੂਪ ਜੈਨ (PW4), ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਮਾਹਿਰ, ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P21 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸੀ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰੋਨੋਟ, ਜੋ ਕਿ ਕੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਘਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 467, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ।

(52) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਧਾਰਾ 196-ਏ, ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਕਾਰਨਾਂ

Sher Singh v. The Additional Director and etc., (A. D. Koshal, J.)

ਕਰਕੇ, ਕਰਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, 1969 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1271, ਰਾਜ ਅਪੀਲ (ਹਰੀ ਚੰਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ), ਅਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਹਨ।

(53) ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਪੀਲ (1969 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 848) ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੱਦ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

SC M ITAL, J. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਨ. ਕੇ. ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਏਡੀ ਕੋਸ਼ਲ ਜੇ.

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

:-

ਵਧੀਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਹੋਰ, — ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1970 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ- 21671

6 ਸਤੰਬਰ 1971 ਈ.

ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੋਲੀਓਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ (1948 ਦਾ ਐਲ) — ਸੈਕਸ਼ਨ 42 — ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਡਰ,